GRADSKA BIBLIOTEKA JURAJ ŠIŽGORIĆ NAUČNI ODJEL

SVE TISKANICE
brošure, oglase, osmrtnice, visites, listovni papir i kuverte izrađujemo brzo i jeftino
„TIPOGRAFIJA" v. Hamilkar Vitaliani - ŠIBENIK (kod Sv. Jakova)

Postarina plaćena u gotovom.

NOVA TRIBUNA

Godina VII | Pretplata mjesečno D 6.— Inozem. 10 Pojedini broj Din. 1.50 Čekovni račun br. 34.150 | Petak 15 decembra 1939 | Rukopisi se ne vraćaju. Oglasi se računaju po tarifi. Plativo i utuživo u Šibeniku. | Br. 614

Traženje

načina kako da se izviče iz teške situacije, zbog koje je danas zabrinuta ne samo Evropa nego i posljednja južnoamerička država — to je problem koji je izazvao potrebu da se sazove zasijedanje savjeta Društva naroda. Ženevska ustanova, spora i neaktivna, malog auktoriteta i bez moći da svoje zaključke sprovodi u djelo, u sadašnjem svom zasijedanju nije ni pretresala problem današnjice u cjelini, nego u jednom njegovom dijelu. Ona je rješavala o rusko-finskom sukobu. Predlog o isključenju sovjetske Rusije iz Društva naroda, kojim se neće riješiti pitanje mira u Evropi, predat je naročitom odboru četrnaestorice na beskonačno pretresanje. To je sve što je ova idealistički shvaćena ustanova mogla učiniti. Toliko, ili možda samo malo manje, učinila je i Pariska općina, koja će jednoj ulici dati ime prijestolnice Finske. Toliko, prosto rečeno, znači — ništa.

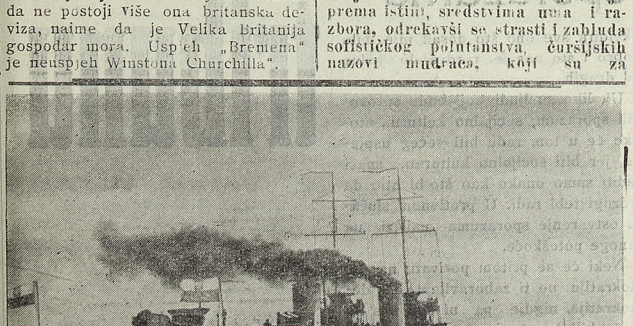
Društvo naroda je nemoćno. Sankcije se ne mogu primijeniti; one bi pogodile svakoga više, nego onoga proti kome su uperene. Auktoriteta nema, nema ni snage. A jedno ili drugo, ili baš i jedno i drugo treba svakome i svakoj ustanovi koja hoće da se njena riječ poštuje Bez toga Društvo naroda samo je jedna lijepa zamisao, ideal koji će se u budućnosti možda ostvariti.

A u današnje doba traži i hoće svaka država samo ono što je za nju dobro, a sve drugo je opsjena. Iza ideala su praktičniji ciljevi — i sebičniji.

Traži se mir. Hoće li se naći?

Oduševljenje njemačkog lista prigodom povratka „Bremena" u domovinu

„Deutscher Dienst« piše: »Još prije tri mjeseca »Bremen" je napustio New York. Englezi su na sve moguće načine nastojali da se dočepaju ovog najvećeg i najluksusnijeg njemačkog broda, kako bi na taj način vratili svoj poljuljani prestiž. No uzalud su iz dana u dan sve moguće izmišljali. — Hrabrost posade »Bremena« još jednom više je dokazala da ne postoji više ona britanska deviza, naime da je Velika Britanija gospodar mora. Uspjeh „Bremena" je neuspjeh Winstona Churchilla".

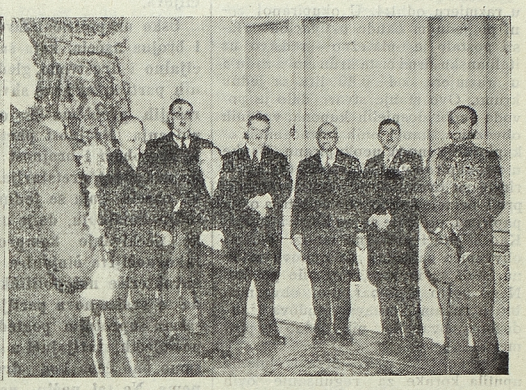

Ova dva preostala poljska razarača stigla su u engleske vode i stavila se pod zapovjedništvo engleskog admiraliteta

POSLJEDNJI DOGAĐAJI U BEOGRADU

U prisustvu Nj. Vel. Kraljice Marije i Nj. Kr. Vis. Kneginje Olge i Princeze Jelisavete otvoren je bazar Doma »Srpske Majke«.

Nj. Kr. Vis. Knez Namjesnik sa g. Pretsjednikom Min. savjeta i ostalim članovima Vlade sluša njemačkog poslanika na našem dvoru von Herena prigodom otvorenja »Izložbe njemačke knjige"

AKADEMIJA

Grčka je to riječ. Nalazimo je još tri, četiri vijeka prije rođenja Hristova u starom grčkom govoru u Atenj, u središta helenskog mozga. Tim imenom bijaše nazvan posvećeni gaj atenskom heroju Akademosu. U tom gaju podiže jedan od najvećih filozofa čovječanstva, Plato, svoju — danas bismo rekli — privatnu, filozofsku školu, koja je pod imenom akademije, na tom mjestu, postojala od 387 prije Hrista pa do 529 godine poslije Hrista. To je začetak imenu, a ujedno i značenju te riječi i njenom pojmovnom sadržaju i opsegu u kulturnoj istoriji svijeta. Najveći mudrac, u slobodi Božjoj i prirodnoj, umom i radom udara temelje ustanovi koja će da istražuje sve što obuhvata grčki pojam: Sofija — mudrost, saznanje, znanost, istina. To bijaše hram, svetište, u kome će »filoi filosofije«, prijatelji mudrosti i istine, posvetiti se istraživanju istine, oboružani ljubavlju prema istini, sredstvima uma i razbora, odrekavši se strasti i zabluda sofističkog poltanstva, čuršijskih nazovi mudraca, koji su za novac prodavali umješnost brzopletog govorništva, u stvari, lukavog, vještačkog, dvosmislenog retorstva koje se nametalo neukoj, radoznaloj gomili, željnoj za novotarijama, zabavama i prevratima. Nastade, dakle, borba mudrosti protiv gluposti; borba istine protiv laži; borba koja odavijek traje i trajaće dok se ljudi budu dijelili u pristaše istine i njene pratilice — laži.

Od vremena Renesanse, pa do danas, akademijom se zovu udruženja učenjaka u cilju istraživanja znanosti nopće, kao državne ili privatne ustanove. Istraživanja tih društava čitaju se na periodičnim sjednicama njihovim i onda se publiciraju. Akademije imaju svoja pravila, svoga pretsjednika, tajnika itd., pa svoje stalne članove, počasne i članove dopisnike iz svoje i stranih država. Imaju i svoje zgrade, svoju biblioteku i ostalo što jednoj znanstvenoj, i to prvorazrednoj, kulturnoj ustanovi treba.

Spomenimo samo neke akademije. Od 15. vijeka, kada se probudi želja i zanos za proučavanje klasičnih nauka, podiže se u Italiji Accademia Platonica, Accademia Antiquaria, Accademia della Crusca itd. U Francuskoj Académie Française, Institut de France; u Njemačkoj, dok bijaše podijeljena u manje državice, svaka od njih ima svoje Akademije. U Engleskoj su Royal Society, British Academy. Tako, da skratimo, nije bilo kulturne nacije od 15 vijeka do danas koja nije osnovala svoju akademiju. Da su u novije vrijeme i neke stručne škole uzele ime »akademija«, kao na pr. vojne akademije, to je poznata stvar. Poznato je i to da se i svečane, prigodne proslave, nazivlju tim imenom.

Što se nas tiče, današnje naše države Jugoslavije, imamo tri akademije; prva je i najstarija u Beogradu, Srpska kraljevska akademija nauka osnovana g. 1842; druga je, Akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Temelj postavi joj J. J. Strosmajer, g. 1860; hrvatski sabor izradio je pravilnik g. 1861, a tek 1866 Franjo Josip I. uzakonio je taj pravilnik. Otada je naslov zagrebačkoj akademiji »Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti«. Treća, najmlađa naša akademija, osnovana je u Ljubljani pred koju godinu, a nosi ime »slovenačka«.

Prve dvije akademije, kroz vrijeme svojeg opstanka, ispunjavale su svoj poziv dolično, savjesno i dostojno prema cilju i pozivu tako uzvišenih ustanova, koje su u svakoj naciji ponos, a ujedno i svjedodžba kulturne razine dotičnih naroda. Treća tek je počela da radi, pa vjerujemo da će se, s vremenom, i takmičiti sa svojim starijim drugaricama.

Svakom kulturnom Jugoslovenu poznat je plodni, stručni i hvale dostojni rad beogradske i zagrebačke akademije, tim više, što obje akademije nisu raspolagale novčanim sredstvima, već su naprotiv oskudijevale, pa ipak možemo sa ponosom o njima da kažemo onu francusku: »malim sredstvima — mnogo djela«. To je zasluga onih odličnih radnika na polju naše znanosti, a napose kao članova jedne i druge akademije. To su krupna imena u srpskohrvatskoj kulturnoj istoriji.

Ovih dana naša dična Akademija u Zagrebu mijenja svoje dično ime koje nosaše skoro sto godina.

Glavno je da je većina htjela promjenu imena, t. j. većina sadašnjih akademijin h pravih članova. To oni, kaže se, imaju pravo. Biće tako. Ostaje pitanje: Kako će, gospoda akademici, opravdati pred kulturnim jugoslavenskim svijetom i pred jugoslovenskom istorijom, pa najzad, i pred kulturnom Evropom, to odbacivanje jugoslovenskog imena, koje nije nikad i ničim ponizivalo ime — Jugoslovenske akademije u Zagrebu? Očekujemo odgovor!

Dr. M. P.

Slavi Nj. V. Kralja

prisustvovali su pretsj. vlade g D. Cvetković, pretsj. Senata dr. Korošec; potpretsjednik vlade g. dr. Maček, ban Banovine Hrvatske g. dr. Subašić i drugi.

Regulisanje predratnih zajmova bivše pokrajine Dalmacije

Bivša pokrajina Dalmacija bila je prije svjetskog rata zaključila dva zajma u iznosu od 400.000 kruna nominalnih svaki. Jedan od ovih zajmova bio je namijenjen poljodjelskim melioracijama, a drugi za zajmove općinama. I jedan i drugi zajam bio je zaključen putem emisije 4 posto obveznica. Anuitetnu i interesnu službu po ovim zajmovima vršila je pokrajinska blagajnica u Zadru.

Pokrajinska blagajnica u Zadru do 1 novembra 1918 godine vršila je redovito ovu službu. Poslije italijanske okupacije jednog dijela Dalmacije u vezi sa londonskim paktom, nastalo je u tom pogledu jedno kaotično stanje. U neokupiranoj zoni Dalmacije slijedilo je pečatenje nota austro-ugarske banke, a po tom izmjena sa dinarima u razmjeru od 1:4. U okupiranoj zoni po jednom bandu okupacione vlasti postalo je plativo sredstvo uz italijansku liru i čista kruna, ova zadnja u razmjeru od 0.40 lira za jednu krunu. Ovo stanje stvari dalo je povoda seobi dospjelih kupona, vučenih obveznica, kao i onih nevučenih iz okupirane zone u neokupiranu. Banke u neokupiranoj zoni iz početka honorirale su ove papire, ali najendanput pred neizvjesnošću što će biti sa ovim papirima, prestale su sa honoriranjem. Kao što je i prirodno mnogi porteri obveznica zabrinuti za njihovu sudbinu, stali su ih prodavati bilo po što. Nego pošto je dobar dio obveznica bio u rukami crkava, fondova i zadužbina, ovaj dio nije došao u promet.

Godine 1925 naša država bila je uputila korake za regulisanje ovih zajmova, ali na žalost stvar nije privedena bila kraju.

Izgleda da je sadašnja vlada odlučila, da skine ovo pitanje sa dnevnog reda i konačno reguliše ove zajmove. Bilo bi već i vrijeme da se ovi predratni pokrajinski zajmovi regulišu, a tim više što se tiče neznatnih zajmova, kojih su obveznice pretežnim dijelom u rukami crkava, fondova, zadužbina i siročadi. Pogotovo sada, kada je Dalmacija došla u sklop Hrvatske Banovine, nadati se je da pitanje neće ostati opet u proučavanju, nego da će slijediti konačno regulisanje.

Dr. IVO ŠUBAŠIĆ prigodom svog službenog putovanja po Sjevernoj Dalmaciji, odobrio je mnoge javne radove. Po nalogu Bana tim radovima trebalo bi odmah započeti.

Za uređenje puta u Šibeniku odobreno je 18.000 dinara, dok za potrebe cijelog šibenskog kotara odobren je kredit od 545.000 dinara.

NAŠI DOKONJACI Gosp. Ljuba D. Jurković poslao nam je pod ovim naslovom odulji članak, u kojemu se osvrće i na pisanje Narodnog lista povodom Jurkovićeva napisa „Naše age i paše" objavljenog u N. tribuni. — Članak je primljen pri zaključku redakcije, pa će biti objavljen u idućem broju.

Iz Obrovca, Zagonetna smrt Sime Jokića

Ovih dana na misteriozan način našao je smrt poznati obrovački krčmar Simo Jokić. On je više puta preko dana nosio na jedan podvelebitski brod vino. Na večer kad je pošao da uzme sa broda suđe, nije se više vratio kući. Bile su alarmirane vlasti, ali sva potraga nije uspjela. Tek poslije četiri dana nađen njegov leš u Zrmanji više od šest kilometara daleko od Obrovca. Žandarmerija je u vezi s tim saslušala veliki broj ljudi. naročito lađara. Dok su jedni izjavljivali da su ga vidjeli ovdje ili ondje ili uopće da ga nisu vidjeli, jedan je izjavio da je vidio kako je jedan čovjek pao u vodu i gledao je kako se borio cijeli sat sa vodom, dok napokon nije potonuo. I ovaj čovjek je sve to gledao iz neposredne blizine, pa i ako se nalazio u lađi, on nije ništa učinio da spasi čovjeka. Ovaj iskaz pobudio je sumnju kod mještana, te se vjeruje da je Simo Jokić pao žrtvom zločina. U tom pravcu vlasti sada vode istragu.

Politički moral

Naš politički život u zadnjih dvadesetak godina obiluje brojnošću i raznovrsnošću političkih partija, koje sa najrazličitijim ideologijama nastoje da probiju put u šire narodne slojeve, ne bi li im na taj način, imajući mase za sobom, uspjelo ostvariti postavljene ciljeve. Upravo ta obilnost političkih stranaka i njihova žestoka, međusobna borba o vlast i narodno povjerenje, dovela je do mnogih loših scena u našem javnom životu, do krah mnogih ideologija i njihovih širitelja, do smušenosti i krajnje nedosljednosti u istrajanju u borbi za ostvarenje postavljenih ciljeva.

Usko uz politički život vezana su i brojna načela, koja sačinjavaju socijalno i društveno gledište pojedinih partija, njihovo shvatanje unutrašnjih problema i općenarodnih zbivanja. Brojnost partija, povukla je za sobom i brojnost načela, tako da naš život pretstavlja u stvari borbu načela, koja se jedna od drugih toliko razlikuju, da je uzaludno svako očekivanje kompromisa. Jedna lako uočljiva činjenica koja odlično karakteriše naš politički život jeste da se svaka nova partija osniva na sasma suprotnim pogledima od već postojećih, stavljajući u svoj program samo ono čega kod drugih partija nema. Na taj način nastaje takva heterogenost u našem posljeratnom političkom životu, da je on pun varijacija promjena i kontradikcija, koje ga vode u politički haos.

Pa ipak, i pored te raznovrsnosti ideja i ideologija, mi smo svjedoci čestih „kompromisa", pri kojima se sa najvećom hladnokrvnošću mijenjaju programi, načela i ciljevi političkih partija. Začudna sposobnost naših politikana dolazi do izražaja prigodom svake promjene situacije, bilo nutarnje, bilo vanjske i prigodom svakog događaja, koji bi iole imao utjecaja pri podjeli vlasti i unosnih položaja. Tim zgodama mi opažamo da se sve ideologije mogu mijenjati po trenutnom raspoloženju njihovih šefova i da su one vrlo, vrlo rastezljive, čak toliko rastezljive da kadkada potpuno izmijene svoj prvobitni izgled i izgube svoju vrijednost. I--- možda je to zlobno mišljenje--- nakon nekoliko preživjelih kompromisa i političkih salto mortale-a, ipak ćemo na kraju otkriti jednu zajedničku crtu kod svih tih partija, a drugu ćemo tek zamisliti, pošto još nemamo stvarne predodžbe o njoj. Prva crta (zajednička) najlakše bi se nazvala „borba za vlast", a druga o kojoj mi neuki tek sanjamo, ali koja bi ipak jednom mogla zapisati nekoliko stranica u našu političku istoriju, zove se POLITIČKI MORAL. Prvo ima mnogo, mnogo ona čak sačinjava srž čitave te bjesomučne dernjave (političke) a druga ? U njoj smo mnogo oskudni ! I zato taj haos, zato tl krahovi ideologija, za to ti kompromisi i to pusto žongliranje, mrcvarenje i eksperimentiranje.

Čovjek bez kičme ne bi mogao stajati, stablo sa nezdravom srčikom povija se pri svakom naletu vjetra, politika bez morala je trgovina idejama i narodnom zaslijepljenošću. Život bez morala je razbojnička jazbina !

Čitavo zdanje čovječanstva počiva na izvjesnim moralnim osnovama, iz kojih su razgrađeni detalji ljudskog razvoja. Izgradnja država naroda i civilizacije usko je povezana uz pojmove morala. i doklegod je moral imao svoju netaknutu vrijednost velićine, narodne zgrade i istorijski pothvati imali su sigurnu podlogu i zdravu razvojnu snagu.

Što je moral ? Istina, iskrenost, poštenje, viteštvo, snaga vjerovanja, nesalomiva volja, osjećanje odgovornosti, plemenitost. Jednom riječju sve ono što istinski čini život ljepšim i daje mu smisao, za koji je vrijedno živjeti i boriti se.

Kada su Rimljani izgubili tradicionalne moralne osjećaje i pali u kaljužu razvrata, laži i podlosti a njihovi vođi popustili razornim snagama rivalstva i nemorala, propala je i rimska imperija. Isti je slučaj bio i sa Atenjanima i svim sličnim starovječnim narodima. Danas taj isti proces proživljava čitavo čovječanstvo, samo u još užasnijim formama. Prema tome, moral, bilo društveni, bilo politički, potreban je kao nasušni hljeb gladnima, kao kap vode žednima, jer bez njega nema opstanka ni pojedincu ni cjelini, ni partiji, ni narodu.

Unesti u našu političku borbu malo više morala, to je imperativ, koji nam sadašnjica nameće. jer samo kroz moral naći ćemo rješenje svih naših problema i put ka boljoj budućnosti.

IVICA MILAČIĆ

HRVATSKI DNEVNIK I SOKO

„Hrvatski dnevnik" od 9 o. mj. piše: „Što se tiče poslova fizičkog vaspitanja tu je najvažnije pitanje sokola, koji može u Hrvatskoj da ima punu slobodu rada, ali samo kao i ostala takozvana viteška društva. On ne može imati monopolisani položaj i prema tome ne može biti državna ili poludržavna organizacija. On treba da ima pravno isti položaj kakav je imao pre 6 januara 1929, dakle sasvim slobodna organizacija organizovana po demokratskom principu. To je takođe mišljenje većine starih jugoslovenskih sokola koji su se povukli iz te organizacije upravo zato, jer sadašnjim uređenjem nisu bili zadovoljni. Tada će sokol živjeti samo do svoje snage kao i sve druge organizacije."

Ko pročita ovo mogao bi misliti da sokolstvo ne živi od svoje sopstvene snage, [illegible]

Mišljenje „Hrvatskog dnevnika" nije onako bezazleno kako izgleda. Za utjehu možemo mu reći da se je sokolstvo stvarno vratilo na položaj prije 6 januara, bar što se tiče članstva, koje je danas u sokolstvu, usprkos svim okolnostima, samo radi sokolstva a ne radi kakvih drugih, „monopolskih razloga."

širite Novu tribunu

Realizovanje sporazuma

»Samouprava« donosi članak dra Milana Popovića u kome među ostalim kaže :

Ako je sporazum rezultanta demokratije, etike i socijalne pravde, onda se on mora i sprovađati na tim principima. Ako je pak djelo većine Srba, Hrvata i Slovenaca, a ne djelo partijsko, onda se on mora realizovati na toj osnovi i potisnuti sve partijske i lične interese. Jedino na taj način dobiva sporazum svoje demokratsko, etičko i socijalno obilježje.

Konačni cilj svih nas treba da bude: definitivno prihvaćanje i ostvarenje narodnog sporazuma na opće zadovoljstvo !

Ako se hoće pravi narodni sporazum, onda ne smije biti nepovjerenja ni osvećivanja Hrvata prema Srbima niti obratno. Svrha sporazuma je da likvidira sve ono što dosad nije bilo dobro i što nas je razdvajalo jedne od drugih.

Ukoliko su ljudi, koji budu sprovodili sporazum, socijalno kulturni, utoliko će u tom radu biti većeg uspjeha, jer biti socijalno kulturan, znači raditi samo onako kao što bi htio da i drugi tebi radi. U protivnom slučaju ostvarenje sporazuma nailazi na mnoge poteškoće.

Neki će se pritom pozivati na demokratiju, no ti zaboravljaju, da demokratija, nigdje pa ni kod nas ne može biti apsolutna sloboda, nego je demokratija pravedno i racionalno ograničavanje pojedinca i pojedinih socijalnih grupa.

Jedan čin nacionalnog i državnog života je završen, na koji svi skupa složno i ozbiljno prionemo kako bi se drugi čin odigrao na opće zadovoljstvo. To ćemo postići, ako svi budemo dobri Srbi, dobri Hrvati i dobri Slovenci, a svi skupa dobri Jugoslaveni, ako hoćemo da Jugoslavija bude sređena i naša moćna zaštitnica.

SPLIT

PRETPLATNICIMA IZ SPLITA slobodni smo priložiti oznaku dugujuće pretplate. Mi ih molimo da svoju obavezu što prije izvrše jer ih već dulje vremena nijesmo smetali, a sigurni smo, da kad list redovito primaju, znaju i da nemamo nikakvih drugih izvora ni fondova za plaćanje štampe, papira i ostalih teških obaveza skopčanih izdavanjem ovog čisto nacionalnog lista.

Odlazak komandanta divizije

Komandant Jadranske divizije div. đeneral g. Dimitrije Žtvković pensionisan je po molbi. U nedjelju na večer brzim vozom đeneral g. Živković napustio je Split, srdačno ispraćen kako od oficira splitskog garnizona, tako i od brojnog jugoslovenskog građanstva koje ga je iskreno i srdačno zavolilo.

Čišćenje na općini

Općinski savjetodavni odbor u zajednici sa povjerenikom donio je odluku o pensionisanju odnosno o otpuštenju činovnika, zvaničnika i dnevničara na općini. Gradski senator g. B. Doložel i šef tehničkog odjeljenja i otsjeka za vodovod i plinaru g. ing. Lovro Manola nastupili su tromjesečno bolovanje, te će se kroz ovo vrijeme riješiti njihova pitanja. Savjetodavni odbor je usvo predložio 86 činovnika za pensiju, odnosno na otpuštenje.

Promjene u etnografskom muzeju

U cilju štednje općinska uprava je otpustila kontraktualnu činovnicu etnografskog muzeja gđicu Milicu Kostić —Selem, poznatu pjesnikinju. Više od deset godina ona je savjesno i marljivo radila u muzeju, pokazujući veliko shvaćanje za narodnu umjetnost, o kojoj je i pisala.

Gostovanje zagrebačke drame

U ponedjeljak, 11 o.mj., počelo je gostovanje zagrebačke drame u gradskom kazalištu. Za ovo gostovanje vlada veliko interesovanje među građanstvom. Gostovanje je počelo Lučić-Držić: „Pir mladog Derenčina" u preradi dra B. Gavele i dra M. Kombola. I ako su se pokazale mnogi nedostaci u izvedbi, naročito u tvrdom izgovoru dubrovačkog slatkog i melodioznog dijalekta, i pak je publika sa dosta simpatije primila komad. Tolstojeva „Moć tmine" dobro je i režirana i izvedena.

Zagrebačka drama ostaje u Splitu osam dana.

Noćni lokali - veliko zlo

Razmjerno nema ni jedan grad više noćnih lokala od Splita. Ranije se to opravdavalo strancima, a čime se to opravdava danas, ne znamo. Svakako jedan dobar poznavalac noćnog života u Splitu dao nam je ove podatke, te Split ima petnaestak noćnih lokala od onih prvorazrednih do onih najnižih, u koji se skuplja svijet spreman na sve, samo ne na dobro. U tim lokalima uposleno je, u raznim svojstvima, oko 120 djevojka. Svaka djevojka treba svome gazdi da zaradi bar 500 dinara na večer. U tim lokalima se polupa na noć raznog posuđa oko 2000 dinara. Lokale najviše posjećuju radnici, trgovački putnici, kalfe i trgovački pomoćnici. Radnici su najpotrošljiviji. Mnogi noćni lokali imaju separée, većinom poviše samog lokala. Subotom i nedjeljom su separei stalno zauzeti. Prema liječničkom nalazu preko 25 posto djevojaka je zaraženo... Točno nabrajanje svega daleko bi nas dovelo.

Građanstvo se pita kome su potrebni ovi noćni lokali, ko od njih ima koristi? Stvarno, i ako se u tim lokalima troši mnogo, niko nema koristi: vlasnici tih lokala su zaduženi, posluga nema ni pet para uštede, »djevojke« osim nekoliko šarenih krpica nema ama baš ništa, a građanstvo ti lokali stoje grdnih para, a u nekim kućama zbog tih lokala vlada bijeda i očaj.

Zar u današnjim vremenima treba podržavati lokale gdje će se na sve načine kušati izmamiti zaradu stotina i stotina ljudi, koji se dadu zavesti?

U ovo socijalno zlo trebalo bi dublje zaviriti i poduzeti radikalne mjere za njegovo liječenje. Time bi se uklonile mnoge bijede i mnogi izvori zla.

Reorganizacija Jadranske Straže

Izvršni odbor J. S. u Splitu izradio je promjenu današnjih pravila u duhu promjene unutrašnjeg državnog preuređenja. Između ostalog predviđa se i vijanje plemenskih zastava.

Posmrtna izložba Branka Deškovića

U Splitu je pokrenuta akcija da se priredi izložba radova vajara Branka Deškovića, koga je zla sudbina otrgla našoj umjetnosti u doba kad je počeo da stvara. Dosada prikupljeni materijal ne daje ni izbliza pravu sliku stvaralačke snage B. Deškovića, niti je prikupljen iscrpniji materijal o samom umjetniku, zahvaljujući našoj indolenciji. Zato bi trebalo počekati sa izložbom i razviti življu akciju na prikupljanju materijala.

Za nedjeljivost teritorija Trgovačke komore u Splitu

Ne samo privredni nego i politički krugovi u Splitu poduzeli na mjerodavnom mjestu u Zagrebu korake da se ne cijepa sadašnji teritorij Trgovačke i Industrijske komore u Splitu nego da i dalje ostane jedna ekonomska cjelina. U Zagrebu je ovaj korak naišao na puno razumijevanje.

Oskvrnuće Trumbićeva groba

Nepoznati individui, kojima ništa nije sveto, oskvrnuli su i grob dra Ante Trumbića, na koji je prošlih dana, prilikom otkrića nadgrobnog spomenika, položio vijenac i Nj. Kr. Vis. Knez Namjesnik Pavle sa natpisom na državnoj traci: »Dr. Trumbiću - Pavle«

Starešina samostana o.o. Franjevaca preč. Ceola, koji je preuzeo na sebe brigu čuvanja i groba i spomenika treba da poduzme jače mjere, kako se ovakvi slučajevi ne bi ponovili.

PRED NAŠOM REDAKCIJOM, kao i do sada, pred nekoliko dana izložili smo interesantne slike: sa proslave 1 decembra u Beogradu; sa otvorenja novih mostova u Zagrebu; sa proslave godišnjice pobjede srpske vojske na Suvoboru; sa otvorenja bazara u korist doma »Srpske Majke« u Beogradu i dr.

Ovim se obraćamo svima priređivačima javnih priredaba da nam dostave fotografije tih događaja, kako bismo ih mogli izložiti građanstvu.

UMRLI U ŠIBENIKU: Stanka ud. Medić, Ivo Morović, Ina Macale i Ivan Matković pok. Petra

Posjetite izložbu njemačkih knjiga
U MUZEJU KNEZA PAVLA U BEOGRADU
do 19 decembra 50 posto popusta na željeznicama

ŠIBENIK

Gradnja nove zgrade OUZOR-a

Okružni ured iz Splita traži ponude za podesno zemljište za izgradnju ekspoziture OUZOR-a u Šibeniku. Po sakupljenju tih ponuda, odmah po Božiću, morala bi da dođe komisija iz Zagreba koja će ustanoviti podesnost položaja i zaključiti posao.

Sa zadovoljstvom pozdravljamo ovaj korak za toliko potrebite prostorije OUZOR-a. Ovim bi Šibenik uskoro dobio još jednu moderuu reprezentativnu novu zgradu.

Proslava tristogodišnjice opstanka samostana sv. Luce

13 o. mj. Benediktinke samostana sv. Luce slavile su tristogodišnjicu svog opstanka. Nikola Buronja, Šibenčanin koji je umro 1631 godine, u svojoj oporuci je odredio da mu se kuća poslije njegove smrti pretvori u samostan koludrica sv. Benedikta. Tako je 13 prosinca 1639 god. ovaj samostan utemeljen. Iz godine u godinu broj koludrica je rastao. U doba kad uopće nije bilo škole, benediktinke su poučavale šibensku žensku omladinu, što im je kasnije bilo zabranjeno. One su i nadalje nastojale da djevojkama daju vjerski i moralni odgoj. 1929 god. otvorile su žensku zanatsku školu, koja je još i danas otvorena.

Ove godine, kad su koludrice slavile tristotu obljetnicu svog opstanka, svečanost je bila tim veća i dostojanstvenija, te je tom prigodom održana i svečana procesija.

NOVINARSKI PLES održat će se u subotu 16 o. mj. u svim prostorijama hotela »Krke«. U gradu vlada veliki interes za ovaj prvi ples ove sezone.

OPĆINA U ŠIBENIKU osnovala je socijalni odbor, kojemu je zadatak da pripomogne općinu u prikupljanju srestava za pomaganje najsiromašnijih općinara. Ovu lijepu akciju treba svakako pomoći, jer zimu naša sirotinja najteže osjeća.

NIKOLINSKA ZABAVA »Hrv. Srca« održana je u nedjelju 10 o. mj. te je u moralnom i materijalnom pogledu potpuno uspjela. Prihod ide u korist siromašne djece.

SVOJU SLAVU, Svetog Nikolu, slaviću u krugu porodice. Dušan Knežević.

„TVOKAPS"
Tvorničko skladište kapa i šešira na veljko i na malo. — SPLIT (Filijala Šibenik)

Roman Crne Gore

Naš saradnik g. dr. M. Perković objavio je u »Vidicima« (br. 22 od 25 novembra) ocjenu knjige »Na prelomu« od Mićuna M. Pavićevića i dra M. Hanžekovića. Ovdje prenosimo važnija mjesta iz prikaza g. Perkovića.

Ne sjećam se da sam koji roman duže i pomljivije čitao od ovoga. Nije tome uzrok njegova obimnost (752 strane), već obilnost i zanimljivost građe, novost u obrađivanju kao što i bogatstvo jezika i stila, veliko mnoštvo lica i epizoda, živopisni prizori, dijalozi i polilozi dramatske jakosti, portreti, fizionomije, karakteristike, pa izmjena epskog, lirskog i dramatskog elementa. Osobito je zanimljiva dramatizovana istorija Crne Gore od 1856 do Ujedinjenja. Podvlačim — dramatizovana.

»Na prelomu«, dakle u romanu, kako su ga auktori nazvali, pa ga i ja tako nazivljem bez sustezanja, mislim da je njima pošlo za rukom da izvedu ono što je glavni uvjet u romanu, a to je: zanimljivi razvoj i rasplet sadržaja koji nas — tako reći — zahvati snažno, pa nas prenosi iz jednog stanja u drugo. Stoga je i sretno izabran naslov djelu „prelom«. U patrijarhalno stanje Crne Gore uvuklo se nešto fatalno, razorno, što prelama vjekovno, osebujno, individualno, iskonsko, pa to i ne bilo u svemu dobro i lijepo. Kolektivna psiha Crnogoraca doživljuje koban sudar, kojemu slabiji podliježu, ali elita uma, srca i karaktera herojski ustraje i bori se na život i smrt da sačuva ono što drži poštenim, junačkim i dostojnim čovjeka rođena u slobodi, vaspitana tradicijom u religiji svojoj, u svetosti obiteljskog života, u apsolutnoj nepoveredivosti zadane riječi, i preziru podlosti, kukavičluka i svega što je nedolično čovjeka. Lomi se, prelama se tu ono što je iskonskoj, crnogorskoj duši „raison d' être." Još je potresniji taj prelom u tome što taj sukob izazivlje sin tog istog »orlovskog gnijezda« iz same ambicije da postane »samodržac«, metodama i sredstvima koja poništuju najveće ideale ponosa i ljudskog dostojanstva totaliteta tog »plemićkog« gnijezda.«

U dva posljednja dijela kao da osjećamo počesto samog pisca koji kudi i kori ili brani i odobrava, premda ima potpuno pravo, jer što osuđuje i sam bi čitalac osudio, a što odobrava, to bi svako ko ima duše i obruza odobrio. Ali — prosuđujući ovo djelo — sa čisto umjetničkog stajališta, ja bih volio da nisam nigdje u čitanju osjetio auktora u poziciji sudije.

L'homme est un dieu tombé qui se souvient des cieux... i jer u njemu iskru božanstva ne može ni kal zemaljski da uguši na uspomenu da je bio sugrađanin bogova i da teži, pa iz same kaljuže ljudske zloće, k visini bogova. Taj crnogorski, srpski i slovenski, zapravo jugoslovenski, Prometej, crvena je nit koja se provlači kroz Pavićevićev roman, koji cijelu građu pretvara u jednu veličanstvenu apoteozu: Istini, Pravici, Slobodi i dostojanstvu čovjeka! Moralne vrednote, uza sva ponižnja i gaženja njihova sa strane silnika i zločinaca, otkašu, svijetle i blistaju, u progonstvima, u krvi, u smrti! Polubožanstva, kao Marko Miljanov, sa brojnim srodnicima po duhu i djelima, pa Neve i njoj slične, ostaju i ostaće ne samo literarne kreacije jednog Panteona naše književnosti, već kao pretstavnici nacionalne ideologije jugoslovenstva, u kojoj je zauzela odlično mjesto poštena, junačka, ponosna, darovita Crna Gora.

Djelo Pavićevića »Na prelomu«, ovakovo kakovo je, po svojoj inspiraciji i tendenciji, po obradbi i umjetničkom sastavu, novost je u srpskohrvatskoj umjetnoj knjizi ne samo po materijalu zanimivu: lica, događaja, istorije, socijalnih pitanja, već i po zanimivosti materijala što će ga naći u romanu i psiholog i folklorist i moralist i lingvist i pravnik, a osobito po onome što prožimlje roman od početka do kraja, a to je — malo neobično u pisanju savremenih romana: identifikacija djela u apoteozi poštenju i dostojanstvu ljudskom, u koje pripada i nacionalna svijest, sa auktorom djela koji, kako opažamo u trećem dijelu romana, bijaše i borac, srodan Miljanovu, u herojskoj borbi ove krvave i potresne drame, a ujedno i pjesnik djela Na prelomu, koje mora da zauzme, prije ili poslije, mjesto u našoj umjetnoj literaturi među prvima koji su ikad ustali ili će ustati na obranu najvećih ideala čovječanstva: Istine, Pravice i Slobode.

Prof. Dr. Mirko Perković.

Zašto službenici stanuju u državnim zgradama

Od jednog zainteresovanog lica primili smo jedan izvještaj o ovom pitanju, te ga ovdje donosimo.

„Hrvatski glasnik" od 15 XI u jednom članku tvrdi da su službenici u prosvjetnoj službi „koji su vjerno služili sve režime i koji su šta više i posjednici zemalja i kuća, uživali sve privilegije, dok su oni koji su ostali vjerni svom narodu, a puki siromasi, bili u svemu zapostavljeni" U istom tonu sažalljuju se „siromašni službenici koji nisu htjeli pogaziti svoj narodni osjećaj", pa opet o službenicima „koji posjeduju kuće sa više stanova", pa onda kako „jedan službenik posjeduje kuću sa pet stanova vrijednu 400.000 dinara, a stanuje u državnoj zgradi, samo kako bi što više bio na koristi i kako bi se što bolje udvorio samom ravnatelju." U istom smislu nastavlja se članak, koji, kako se iz svega razabire, nije pisan sa svrhom da riješi neko načelno pitanje, nego da neko dođe do stana u školskoj zgradi da bi na taj način bilo nagrađeno njegovo glasanje na izborima od 11 decembra 1938 godine, na što se svodi sva „vjernost svome narodu". —Međutim, kako je poznato, službenici MORAJU stanovati u državnim zgradama jer je to u interesu službe, a nemoguće je da država sagradi po jedan besplatan stan svakome ko je jedanput u životu dao svoj glas na izborima za jednu stranku, od koje danas traži protuuslugu ove vrste. Ako je ko oštećen u zakonskom pravu, može da se žali pa da dođe do svoga prava, a ne bi trebalo da radi kako bi izgurao svoga druga pa se uselio u njegov stan isprsavajući se nekim svojim „patriotizmom" novijeg datuma.

ZLATARIJA
G. B. VALLE - SPLIT
VLASTITA RADIONA — UTEMELJENA 1822

I ako jedan - vrijedi mnogo!

Kako čitamo u zagrebačkim novinama, sjednici Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, u kojoj se odlučivalo, hoće li se brisati ime „Jugoslavensko" a mjesto njega napisati „hrvatsko", nije prisustvovao ni Milan Rešetar, jer je izvan Jugoslavije, ni Ferdo Šišić, jer je bolestan, ni Ivan Meštrović, koji je zdrav i živi u Splitu. To su tri i ter kako odlična člana Akademije. Da Rešetar i Šišić, prvi naš najveći, živi, slavista jugoslovenski, a drugi, najveći istorik, živi, hrvatski nemaju niti mogu ista imati protiv imena „Jugoslovenski" u naslovu zagrebačke akademije, to vjerujemo, jer su odavno obojica svojim izjavama i djelima književnim pokazali da su Jugosloveni, a da im je bilo moguće prisustvovati sjednici, stalni smo, da ne bi glasovali za promjenu takovu kakovu htjedoše njih 25, uz onoga koji je glasovao preko — telefona.

No — nađe se jedan, pa i ako je jedan, učinio je što je dostojno njegova velikog imena i njegova dičnog glasa što ga uživa ne samo u Jugoslaviji, već i u kulturnoj Evropi i Americi. To je onaj isti koji je, kad se je u silnoj Austrougarskoj monarhiji spremalo „brisanje" Srbije sa lica zemlje u srpskom paviljonu u Rimu, izložio svojeg Kraljevića Marka

To je sin Dalmacije, koji je iz svoje potleušice, gdje se je rodio, ugledao Dinaru, i majčinim mlijekom usisao ljubav i prema hrvatskom i prema srpskom i prema jugoslavenskom Kraljeviću Marku i prema cijeloj naciji svojoj jugoslovenskoj, koja je i danas i biće uvijek jedna, nedjeljiva i nepobjediva uza sva umjetna i vještačka „divide et impera". To je genij jugoslovenstva - Ivan Meštrović!

Dalmacija je uvijek preko svojih velikana znala da progovori u odlučnim časovima, kad se je god radilo o slovenstvu i jugoslovenstvu, o hrvatstvu i srpstvu, ali uvijek — slovenskom dušom za jedinstvo protiv cijepanja.

I ako se je samo jedan član dosad, usprotivio brisanju imena jugoslovenskog u akademijinu nazivu, taj jedan, jer je Ivan Meštrović, vrijedi mnogo!

M.P.

RATNA SITUACIJA

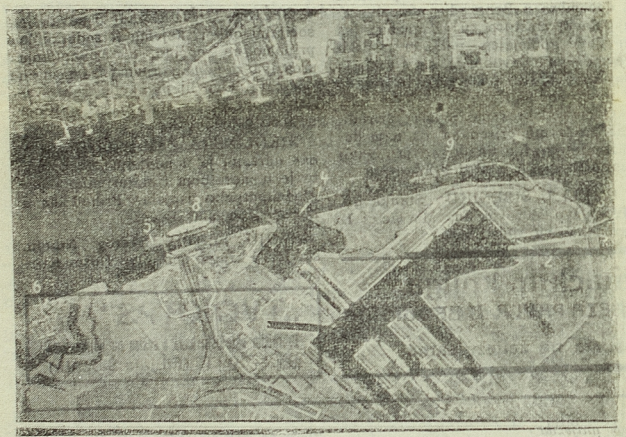
Rusko-finski rat pred Društvom naroda

Dok se na moru nastavlja potapanje brodova, u Finskoj se razvija rat, kako izgleda, s manjim prodiranjem Sovjeta na finski teritorij, ali bez uspjeha. Finska vojska, brojno slabija, koristi se dobrim poznavanjem terena i boljim podnošenjem klime. Na zasniježenom terenu finski vojnici odjeveni u bijelo uspijevaju da iznenade protivnika. Pri povlačenju onemogućuju protivnika da ih slijedi uništavajući mostove i ostale objekte koji bi mogli poslužiti protivniku. Po svim izvještajima moglo bi se zaključiti da finska vojna organizacija funkcioniše odlično. Ali se ni u Finskoj ne vjeruje da bi ona mogla trajno odoljevati nadmoćnijem i jačem neprijatelju ako ne dobije stvarnu pomoć a ne samo izjave simpatija.

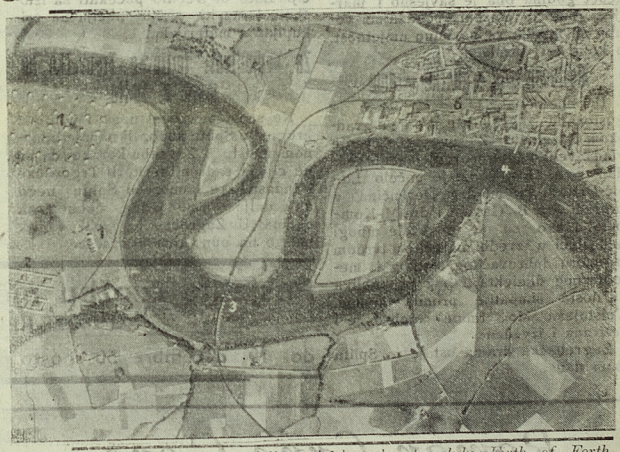
Društo naroda rješava na svom plenarnom zasjedanju o ovom sukobu. Ovo zasijedanje izgleda da će večeras biti zaključeno, a ti će zaključci biti u korist Finske, moralno ali ne i materijalno. Konstatovaće se činjenica, izreći moralna osuda postupka Sovjetske Rusije, konstatovaće se da je Rusija prekršila pakt Društva naroda i raspraviće se o eventualnim mjerama kao i o predlogu Argentine da se Rusija isključi iz Društva naroda.

„ILS" INDUSTRIJA LIJEKA ŠIBENIK

AVIJONSKI SNIMCI NJEMAČKIH IZVIĐAĆA

BRODOGRADILIŠTE TILBURY 30 km. istočno od Londona. Brojevi označuju: 1) dok, 2) brane, 3) željeznički most, 4) pristanište sa dizalicama, 5) most za putnički promet, 6) staru tvrđavu, 7) skladišta, 8) parobrod na pristaništu

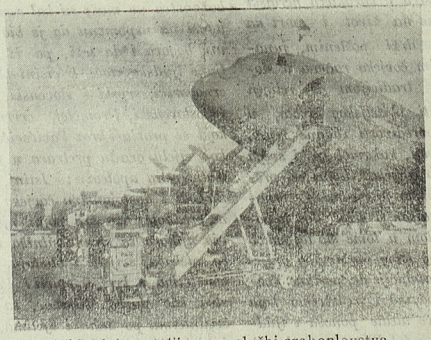
GRADE ALLOA, skladište municije, nedaleko od ratne luke Firth of Forth. Brojevi označuju: 1) skladišta municije, 2) podzemna stovarišta oružja, 3) željeznički most 4) prevozne mape, 5) lučka brana, 6) teretna stanica.

Vožnja autom bez benzina

Slično kao nekoć svjetski i sadašnji rat i u samim neutralnim državama ispoljava sve neugodnije na mnogim područjima dnevnog života. Ljudi se moraju naprosto silom prilika odreći mnogih i mnogih malih ili većih ugodnosti i udobnosti svakodnevnog života, na koje su se već odavna bili naučili kao na nešto, što se razumije samo po sebi.

Tu je na primjer automobil, koji ljudima olakšava život i rad na svakom koraku i to ne samo na taj način, što pomoću njega mogu svakamo stići ugodno i brzo, nego još više zato, što im omogućuje prevoženje raznih tereta. Sada je međutim ne samo u zaraćenim, nego i u neutralnim državama uslijed gospodarskog rata stavljena u pitanje redovna dobava benzina i time je nastala opasnost, da se više neće moći na raspolaganje stavljati one količine pogonskog materijala, koje su do sada bile potrebne za podržavanje redovnog automobilskog prometa. Iako naravno u većini neutralnih zemalja nema bojazni, da bi dobave benzina, makar i povremeno, mogle izostati sasvim, ipak se i ondje mora pomišljati na veoma štedljivu potrošnju benzina, pa zato nije čudo, da je ona racionirana već u mnogim neutralnim zemljama.

Ali kao i u mnogim drugim prilikama tehnika je i tu znala naći potrebnu naknadu, pa se danas već sam automobil može voziti i bez benzina. I tu je naime elektrina opet ona, koja nam pomaže! Elektro-taljige se zovu ova vozila,

AEG-elektro-taljige« u službi zrakoplovstva

s kojima se sasvim bezglasno može voziti po ulicama sve do 15 km brzine na sat i prevoziti terete čak do 3.000 kilograma! Uza sve to mogu takve elektro-taljige vući još i posebna prikolica. Pogonsku snagu daju baterije, koje se mogu puniti noću, kad je sama struja jeftinija i stoji svega koji dinar. Uzme li se k tome još u obzir, da su takve elektro-taljige puno jeftinije i ekonomičnije za rad u mnogim pogonima nego li vozila s motorima na izgaranje, onda je zaista čudno, da su se ljudi tek sada sjetili tih elektro-taljiga, budući da ih se gradi zapravo već mnogo godina, a i svatko ih zacijelo pozna u manjoj izvedbi na kolodvorima, gdje ih se veoma mnogo rabi za prevoženje putničke prtljage i komadne robe. Naročito poduzeće AEG gradi već preko 25 godina takve elektro-taljige koje su mnogostrane u svojoj izvedbi i podesne za svaku svrhu, a iskustva, koja se do sada s njima steklo po čitavom svijetu, dokazuje najbolje, da te elektro-taljige zapravo nisu nikakvo ispomoćno sredstvo u današnje „benzinom siromašno vrijeme", nego da one već odavno zauzimaju važno mjesto u nizu ostalih transportnih sredstava.

Tisak i vlasnik: „TIPOGRAFIJA„ štamparsko novinsko književarski zavod, za tiskaru i uredništvo odgovara: direktor Hamilkar Vitaliani, Šibenik